

PRIJATÉ TEXTY

P9_TA(2021)0290

Situácia na Srí Lanke, najmä zatýkanie na základe zákona o predchádzaní terorizmu

Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. júna 2021 o situácii na Srí Lanke, najmä o zatýkaní na základe zákona o predchádzaní terorizmu (2021/2748(RSP))

Európsky parlament,

- so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Srí Lanke,
 - so zreteľom na správu Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva z 9. februára 2021 s názvom Presadzovanie zmierenia, zodpovednosti a ľudských práv na Srí Lanke,
 - so zreteľom na rezolúciu Rady OSN pre ľudské práva z 23. marca 2021 s názvom Presadzovanie zmierenia, zodpovednosti a ľudských práv na Srí Lanke,
 - so zreteľom na nariadenia č. 01 z roku 2021 uverejnené 12. marca 2021 podľa zákona Srí Lanky o predchádzaní terorizmu,
 - so zreteľom na správu osobitnej spravodajkyne OSN pre podporu a ochranu ľudských práv a základných slobôd v boji proti terorizmu zo 14. decembra 2018 s názvom Návšteva na Srí Lanke,
 - so zreteľom na vyhlásenie vysokej komisárky OSN pre ľudské práva Michelle Bacheletovej z 24. februára 2021 o Srí Lanke,
 - so zreteľom na záverečnú správu volebnej pozorovateľskej misie Európskej únie z januára 2020 o prezidentských voľbách na Srí Lanke, ktoré sa konali 16. novembra 2019,
 - so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv z roku 1948,
 - so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach z roku 1966,
 - so zreteľom na všeobecný systém preferencií EÚ plus (VSP+) – osobitný stimulačný systém, ktorý Srí Lanka využíva,
 - so zreteľom na článok 144 ods. 5 a článok 132 ods. 4 rokovacieho poriadku,
- A. keďže Srí Lanku poznačila desaťročia trvajúca občianska vojna, ktorá sa skončila v roku 2009 a počas ktorej obe strany vážne porušovali ľudské práva;

- B. keďže situácia v oblasti ľudských práv na Srí Lanke sa neustále zhoršuje, pričom nová vláda rýchlo poľavuje z mierneho pokroku, ktorý sa dosiahol počas predchádzajúcich vlád; keďže priestor, v ktorom môže občianska spoločnosť a nezávislé médiá v krajine pôsobiť, sa rýchlo znižuje;
- C. keďže kontroverzný zákon o predchádzaní terorizmu (ďalej len „ZPT“) sa na Srí Lanke uplatňuje od roku 1979 a udeľuje polícii široké právomoci v oblasti pátrania, zatýkania a zadržovania podozrivých osôb z radov civilistov; keďže rozsiahle právomoci, ktoré boli stanovené ZPT, viedli k opakovaným a opodstatneným obvineniam z mučenia a sexuálneho zneužívania, vynútených priznaní a systematického odopierania riadneho procesu;
- D. keďže Vysoká komisárka OSN pre ľudské práva vo svojej najnovšej správe o Srí Lanke zopakovala výzvy na zavedenie moratória na využívanie ZPT pri nových zatknutiach, kým zákon nenahradí právny predpis, ktorý budú v súlade s najlepšimi medzinárodnými postupmi;
- E. keďže vláda Srí Lanky vydala 9. marca 2021 nariadenia č. 01 z roku 2021, ktorými rozšírila ZPT a okrem iného povolila dvojročné zadržovanie bez súdneho konania za spôsobenie „náboženských, rasových alebo komunitných nezhôd“;
- F. keďže ZPT sa systematicky využíva na svojvoľné zatýkanie a zadržovanie moslimov a menšinových skupín na Srí Lanke vrátane Ahnafa Jazeema, 26-ročného moslimského učiteľa a básnika, a Hejaaza Hizbullahu, známeho právnikovi v oblasti práv menšín a právneho štátu;
- G. keďže Srí Lanka 19. mája 2017 opätovne získala prístup k veľkorysým colným preferenciám v rámci VSP+ pod podmienkou, že nahradí ZPT a účinne vykoná 27 medzinárodných dohôd vrátane dohôd o ľudských právach; keďže Európska únia opakovane vyjadrila znepokojenie nad ZPT a konštatovala, že Srí Lanka tento zákon nezrušila napriek tomu, že sa k tomu zaviazala;
- H. keďže 20. októbra 2020 schválil srílanský parlament 20. novelu ústavy, ktorou sa posilnila funkcia výkonného prezidenta;
- I. keďže takmer 12 rokov po skončení vojny domácej iniciatívy v oblasti zodpovednosti a zmierenia opakovane nepriniesli výsledky, čím sa ešte viac upevnila beztrnosť a prehĺbila nedôvera obetí v systém;
- J. keďže existujú jasné náznaky zrýchlenia militarizácie civilných vládnych funkcií na Srí Lanke; keďže od roku 2020 bolo do kľúčových administratívnych funkcií vymenovaných aspoň 28 aktívnych alebo bývalých vojenských a spravodajských pracovníkov; keďže medzi vymenovanými sú aspoň dvaja vysokí vojenski predstavitelia, ktorí boli podľa správ OSN zapojení do údajných vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti v záverečných rokoch konfliktu; keďže bolo zabitých mnoho podozrivých v policajnej väzbe, ako aj mnoho väzňov v srílanských väzniciach; keďže medzi najnovšími prípadmi sú úmrtia v policajnej väzbe z mája 2021; keďže v novembri 2020 bolo zabitých 11 väzňov vo väzení v Mahare a 117 ďalších bolo zranených, keď príslušníci strážnej služby začali paľbu, aby potlačili nepokoje súvisiace s pandemiou ochorenia COVID-19;

- K. keďže orgány na Srí Lanke vyniesli v roku 2019 rozsudky trestu smrti za trestné činy súvisiace s drogami napriek tomu, že od roku 1976 v krajine platí moratórium na trest smrti;
1. vyjadruje hlboké znepokojenie nad alarmujúcim smerovaním Srí Lanky k opätovnému vážnemu porušovaniu ľudských práv, ako sa uvádza v najnovšej správe OSN o krajine, podľa ktorej medzi prvé varovné signály patria zrýchlenie militarizácie civilných vládnych funkcií, zrušenie dôležitých ústavných záruk, politická obštrukcia zodpovednosti, rétorika vylúčenia, zastrašovanie občianskej spoločnosti a využívanie protiteroristických zákonov;
 2. opätovne vyjadruje dôrazný nesúhlas s pokračujúcim uplatňovaním súčasného ZPT; vyzýva orgány Srí Lanky, aby splnili svoj záväzok prehodnotiť a zrušiť zákon a nahradiť ho protiteroristickými právnymi predpisom, ktorý bude v súlade s najlepšimi medzinárodnými postupmi; ďalej vyzýva na okamžité pozastavenie platnosti deradikalizačných nariadení;
 3. poukazuje na to, že nariadenia č. 01 z roku 2021 neposkytujú procesné záruky žiadnej osobe, ktorej je odopretá sloboda, ako sa stanovuje v článku 9 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, a porušujú ústavné záruky Srí Lanky vyplývajúce z článku 13 srílanskej ústavy; pripomína, že deradikalizačné, rehabilitačné a reintegračné centrá, ktoré sú upravené podobnými právnymi predpismi, boli v minulosti miestom vážneho porušovania ľudských práv, ako je mučenie a iné zlé zaobchádzanie vrátane sexuálneho a rodovo motivovaného násillia;
 4. vyjadruje hlboké znepokojenie nad tým, že na základe ZPT dochádza k zatknutiam a zadržiavaniu bez riadneho procesu a prístupu k spravodlivosti, a to aj v prípade aktivistov občianskej spoločnosti, právnikov, spisovateľov, básnikov ako Hejaaz Hizbullah a Ahnaf Jazeem; so znepokojením berie na vedomie zadržanie bývalého riaditeľa odboru vyšetrovania trestných činov Shaniho Abeysekaru; naliehavo vyzýva vládu Srí Lanky, aby okamžite umožnila zadržaným osobám spravodlivý súdny proces na základe platných obvinení a bezpodmienečne ich prepustila, ak neexistujú obvinenia;
 5. odsudzuje pretrvávajúcu diskrimináciu a násillie páchané na náboženských a etnických menšinách a komunitách na Srí Lanke vrátane moslimov, hinduistov, Tamilov a kresťanov; vyzýva srílanskú vládu, aby jednoznačne odsúdila nenávisťné prejavy, podnecovanie násillia a diskrimináciu náboženských a etnických skupín v krajine a aby vzala na zodpovednosť osoby, ktoré podporujú takéto rozpory, a to aj v rámci vlády a armády;
 6. všima si prijatie 20. novely ústavy a vyjadruje závažné znepokojenie nad oslabením nezávislosti súdnictva, obmedzením parlamentnej kontroly a nadmernej kumulácie moci v rukách prezidenta v dôsledku tejto novely;
 7. so znepokojením si všima nedávny návrh srílanskej vlády na schválenie nového zákona o dezinformáciách napriek obavám organizácií občianskej spoločnosti z hrozieb, ktoré by takýto zákon mohol predstavovať pre slobodu prejavu; naliehavo vyzýva online platformy, aby podnikli aktívne kroky na zmiernenie šírenia nenávisťných prejavov a dezinformácií na internete v sinhalskom a tamilskom jazyku;
 8. je znepokojený skutočnosťou, že ustanovenia trestného zákona Srí Lanky, najmä

oddiely 365, 365A a 399, sa vykladajú spôsobom, ktorý kriminalizuje jednotlivcov s odlišnou sexuálnou orientáciou a rodovou identitou;

9. vyzýva Komisiu, aby naliehavo prehodnotila financovanie projektu Úradu OSN pre drogy a kriminalitu a Interpolu s názvom Podpora Srí Lanke v boji proti terorizmu, keďže boj proti terorizmu je na Srí Lanke v niektorých prípadoch zámienkou na prenasledovanie príslušníkov etnických a náboženských skupín a občianskej spoločnosti vrátane obhajcov ľudských práv; vyzýva delegáciu EÚ na Srí Lanke a zastúpenia členských štátov, aby zintenzívnili svoju podporu občianskej spoločnosti, najmä obhajcom ľudských práv, ochrancom životného prostredia a novinárom;
10. zdôrazňuje, že je nesmierne dôležité zabezpečiť, aby proces národného zmierenia dostal dostatočnú pozornosť a vyústil do konkrétnych opatrení vrátane vyvodenia zodpovednosti za nedobrovoľné zmiznutia a minulé zločiny; vyjadruje poľutovanie nad tým, že Srí Lanka odstúpila od záväzkov, ktoré prijala voči Rade OSN pre ľudské práva v súvislosti so svojou podporou rezolúcie zo 14. októbra 2015 s názvom Presadzovanie zmierenia, zodpovednosti a ľudských práv na Srí Lanke, a nabáda ju, aby opätovne nadviazala vzťahy s touto radou, čo má zásadný význam pre obnovenie vzťahov s medzinárodným spoločenstvom a nastolenie procesu národného zmierenia medzi rôznymi sinhalskými, tamilskými, moslimskými, hinduistickými a kresťanskými komunitami;
11. vyzýva vládu Srí Lanky, aby zabránila obštrukciám vo vyšetrovaní a prípadnému stíhaniu príslušníkov bezpečnostných zložiek obvinených zo závažného porušovania ľudských práv; trvá na tom, aby sa vyšetrili obvinenia zo závažného porušovania ľudských práv a vojnových zločinov, ktoré počas občianskej vojny spáchali vysokí predstavitelia na všetkých stranách; žiada vládu Srí Lanky, aby skoncovala s praxou vymenúvania súčasných a bývalých vojenských veliteľov zapletených do závažného porušovania práv do vysokých vládnych pozícií;
12. žiada, aby sa v súlade s medzinárodnými právnymi normami dôsledne, nestranne a úplne vyšetrili bombové útoky, ku ktorým došlo na Veľkonočnú nedeľu v roku 2019; ďalej žiada, aby osoby, voči ktorým existujú dôkazy o vine, boli urýchlene postavené pred súd a aby boli prepustené osoby, v prípade ktorých neexistujú dostatočné dôkazy;
13. pripomína, že systém VSP+ ponúka stimul v podobe lepšieho prístupu srílanských vývozcov na trh EÚ výmenou za ďalší pokrok v plnej implementácii týchto dohovorov; pripomína, že jedným z kľúčových záväzkov Srí Lanky bolo plne zosúladiť svoje právne predpisy v oblasti boja proti terorizmu s medzinárodnými dohovormi o ľudských právach s cieľom zabezpečiť priaznivé obchodné vzťahy v rámci VSP+; pripomína dôsledky, s ktorými sa počítá v nariadení o VSP¹ v prípade, ak sa ani naďalej neprijmú a nezákonia potrebné reformy v oblasti ľudských práv, nezrušia sa nezákonné právne predpisy a nezvráti sa súčasný trend rastúceho porušovania práv;
14. zdôrazňuje, že systém VSP+ ponúknutý Srí Lanke bol výrazným prínosom pre jej hospodárstvo, pretože vývoz do EÚ narástol na 2,3 mld. EUR a EÚ sa tak stala pre Srí Lanku druhým najväčším vývozným trhom; poukazuje na prebiehajúce monitorovanie

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 978/2012 z 25. októbra 2012, ktorým sa uplatňuje systém všeobecných colných preferencií (nariadenie o VSP) (Ú. v. EÚ L 303, 31.10.2012, s. 1).

oprávnenosti Srí Lanky na štatút VSP+ a zdôrazňuje, že pokračovanie obchodných preferencií v rámci VSP+ nie je automatické; vyzýva Komisiu a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), aby pri posudzovaní oprávnenosti Srí Lanky na štatút VSP+ náležite zohľadnili aktuálne udalosti; ďalej vyzýva Komisiu a ESVČ, aby využívali VSP+ ako páku na presadzovanie pokroku Srí Lanky z hľadiska jej záväzkov v oblasti ľudských práv, aby požadovali zrušenie alebo náhradu ZPT, aby dôkladne posúdili, či existujú dostatočné dôvody začať ako krajné riešenie postup, ktorým Srí Lanka dočasne stratí štatút VSP+ a s ním spojené výhody, a aby Parlamentu o tejto veci čo najskôr podali správu;

15. so znepokojením si všíma dosah pandémie ochorenia COVID-19 na zhoršujúcu sa situáciu v oblasti pracovných práv v krajine; naliehavo vyzýva Srí Lanku, aby plne spolupracovala s Medzinárodnou organizáciou práce (MOP) s cieľom posilniť pracovné práva pracovníkov v továrňach vrátane zdravotných a bezpečnostných podmienok pracovníkov v odevnom priemysle v osobitných obchodných zónach; vyzýva vládu Srí Lanky, aby účinne vykonávala a posilňovala národnú stratégiu odstraňovania detskej práce; vyzýva srílanské orgány, aby upravili príručku pracovných noriem a pracovnoprávných vzťahov Investičnej rady Srí Lanky, tak aby bola v súlade s medzinárodnými normami, najmä s dohovormi MOP č. 87 a 98;
16. opätovne zdôrazňuje rozhodne odmietavý postoj Európskej únie k trestu smrti vo všetkých prípadoch a bez výnimky; víta pokračujúce moratórium Srí Lanky na trest smrti; naliehavo vyzýva vládu, aby zrušila používanie trestu smrti v krajine;
17. víta podporu, ktorú EÚ v minulosti vyjadrila snahám o zmierenie, a zdôrazňuje pripravenosť EÚ podporiť Srí Lanku v tomto smere;
18. vyjadruje znepokojenie nad rastúcou úlohou a zasahovaním Číny na Srí Lanke;
19. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, osobitnému zástupcovi EÚ pre ľudské práva, generálnemu tajomníkovi OSN, Rade OSN pre ľudské práva a vláde a parlamentu Srí Lanky.